

БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампариа се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

НАРОДНИ ВОЂА

Женева, 27 окт.

Чешки вођа др. Крамарж држао је у Цофену у Прагу један говор посред најбујнијих патриотских манифестација. Све политичке странке и национална удружења узела су учешћа. Крамарж је дочекан песмом „Где домов муј“ а чувено певачко друштво „Хлахоле“ певало је више патриотских песама.

Крамарж је, у име свих политичких затвореника, захвалио народу за све демонстрације и енергично је изјавио, да ће чешки народ надживети оне, који желе да га смрве. Он једино жели, да живи и да ради за једну бољу отаџбину и да види Праг као престоницу слободне и независне чешко-словачке државе.

Стари доктор Хербен, бивши уредник „Часа“, Мадариковог органа, који је у рату забрањен, овако је завршио свој говор уз громко пљескање:

„Кад је доктор Крамарж морао да нас остави, он је био само шеф једне политичке странке. А сада кад нам се враћа, он припада целом народу.“

Хапшење и осуда на смрт др. Крамаржа пробудила је у народу силну моралну снагу. То је нова основа за нашу будућност.

ЕНГЛЕСКА РЕЧ

На великом јавном збору у Питсбургу, који је сазвао национални комитет за рат, Керзон, члан министарског ратног савета, овако је говорио о миру:

»Ушли смо у озбиљну фазу рата. Наша војска створена за време овога рата није само одржала своје положаје већ се показала много надмоћнијом од немачке војске. Сада је питање само у томе, хоћемо ли бити издржљивији од Немаца до краја.

Отворено изјављујем, да су сви говори о миру у Рајхстагу, као и све пацифистичке ноте које се ређају једна за другом, мање или више, дело немачких емисара. До данас ми нисмо примили никакву понуду за мир. Ово нарочито истичем, јер би свака влада, па и сваки њен поједини члан, учинили злочин, када би дозволили, да се овај рат продужи и једног тренутка више него што је потребно, да се дође до реалног и трајног мира у интересу наше земље.

Пошто сам ово нагласио, желим да се изјасним и о миру. Немци треба да знају, да ми нећемо да закључимо никакав мир без суделовања наших доминија, које су нам притекле у помоћ у периоду наших највећих тешкоћа. Затим, најкатегоричније изјављујем, после зрелог проучавања и дубоког размишљања, да никада нећемо по-

чети никаква преговарања о миру без знања наших савезника и да ћемо се строго држати свих уговора, које смо с њима закључили. Ми нећемо да знамо за издајства. У овоме рату ујединили смо са нашим савезницима не само наше материјалне изворе и наше војнике, већ и нашу част. Додајем да нећемо напустити Русију у моменту, кад се код њеног народа почиње да консолидује слобода. Најзад нећемо да закључимо мир, који би у себи садржавао клицу сигурнога будућега рата и који би представљао за свет нову опасност.

Немачки нам је канцелар рекао да право не постоји. У тренутку закључивања мира потсетићемо га на ове његове изјаве.

Керзон је затим споменуо злочине, које су Немци извршили на мору и запитао: »Зар да се допусти оваквом народу да понова ступи у заједницу народа? Зар да се злочино гуларство призна као допуштено у случају новог рата? Не, то не сме да буде. Ми смо морално обвезни према минулим и будућим генерацијама да поступимо тако, како би оне-могућили нови рат у културноме свету. Каквав мир можемо да очекујемо, док Немачка држи заузете територије? Док буде прусизма можемо да дођемо до мира на хартији, али никако до реалнога мира.

Триумф Немачке значио би пораз уједињених демократија света са губитком слободе коју су демократије створиле и коју бране. Једино нас победа може довести до мира, а до победе храброст, издржљивост и јединство британскога народа. Цео се културни свет групише против Немачке. Верујете ли ви, да Аустрија жели наставак рата? Ја знам да не жели, а ја не говорим тек онако. Верујете ли ви да Турска жели да настави рат? И за њу знам да не жели. Али су Аустрија и Турска постале обични вазали Немачке.

Успеси енглеских трупа не треба да се цене по величини заузетих територија, већ по томе, да непријатељ бива тучен у свакој битки и непрестано потискиван. Немачка може да има успеха још само на оном месту, где не налази на отпор.

Свој говор Керзон је завршио овим речима: »Треба да докажемо Немачкој да јој рат, вођен са немачким мегодима, неће донети никакве користи. Ми не треба ништа да бринемо, јер можемо рачунати на сигурну победу.«

ЗВЕЗДИЦЕ

Да ће најновији немачки војни успеси, сад је несумњиво. За њега не осигују више само данашњи политичари, већ и Иле Христос, Лутер, Библија, Небо и Вациона, а све у чланцима које универзитетски ауторитети пишу ових дана у Франкфуртским Новинама.

Гаргантуса

ПОСЛЕДЊА ВОЈСКА

Берн, 27 окт.

У Аустрија је заведена цивилна служба у војсци на један скривен начин. Влада није смела да ризикuje и да пред парламенат изнесе закон о цивилној мобилизацији, јер он не би могао бити ни изгласан. Зато је она сасвим просто наштампа једнога дана у новинама:

»Министарство Народне Одбране објављује: — Многи војници употребљавају се за пољску службу, и ако су способни да служе на фронту. Како би се ови људи могли укловити са садашњих дужности, ускоро ће се узети доста велики број људи из последње одбране, која до сада нису познати. Овај се позив

односи на људе од 27 до 50 година.

Највеће ће се позвати до броволца, па онда људи без занимања и они који се баве послом, који данас може и да изостане —

Социјалистички листови оштро нападају ову скривену цивилну мобилизацију у Аустрији

ЧЕШИ И НЕМЦИ

Царих, 27 окт.

Из Беча јављају, да је у Господској Кући говорио Хелмер о глади која влада у северним крајевима монархије: у Габлоцу, Румбургу, Варнсдорфу и у Ерицгебургу. Болести, проузроковане глађу, и смртност узеле су велике размере, нарочито међу женама. Хелмер напада чешку тежњу за независношћу и изјављује, да би се Чеси могли оделити само преко лешева Немаца, који неће никада пристати да се Чешка оцепи од других двају народа.

ПРОТИВ ЛОПОВА

Лондон, 27 окт.

Из Копенхагена јављају: »Моргенбладет« из Христијаније објавио је један коминике, који је упућен норвешкој влади, а односи се на хартије од вредности, које су Немци упљачкали у северној Француској.

Француски посланик изјавио је, да су Немци напуштајући Перон, опљачкали Француску Банку и однели много

хартија од вредности. Од норвешког министарства спољних послова тражи се, да извести норвешке банке, да француска влада неће признати ове хартије од вредности.

ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ

Петроград, 26 окт.

Провизорни Парламенат изабрао је чланове одбора за спољне послове. Изабрали су ови чланови, који не припадају социјалистичкој странци: Миљков, Пабков, барон Полд и генерал Алексијев. Од социјалиста изабрани су Скобељев, Гоц, Рихтер, Штајнбург, Розенблун, Булац и Цетлум. Ускоро ће се обрзовати и специјално министарство народности...

СТАЊЕ У ШПАНИЈИ

Париз, 27 окт.

Уставне гаранције у Шпанији су повраћене и већ је отпочела политичка борба. Прва њен резултат је оставка генерала Примо де Ривера због размимоилажења са војним властима у Барцеони. Предвиђата се мин старска криза, али је министар председник г. Дато успео да ублажи сукоб. На састанку између краља и председника владе ситуација се разбистрила. Портфељ министра војног поверен је генералу Марини. Политички кругови држе, да је садања влада учвршћена. Има још само једна ствар да се реши, а то је питање које су покренули посланици берцелонске скупштине: захтев ревизије шпанског устава.

Курс марке и круне

До сада је се немачка Рајхсбанк, као добар и веран савезник, трудила да што може боље брани курс аустријској круни. Када би који Немац продавао у Бечу аустријске папире аустријска главна благајна одбијала је да врши исплату у маркама. Напротив, када би који Аустријанац продавао у Берлину немачке папире, нему би аустријска главна благајна извршила главну замену, подижући тако курс крунама.

Осим тога он је се могао послужити сумом реализованом продајом својих хартија од вредности и плаћати у маркама да би отплатио дугове у неутралним земљама. Аустријски трговци служили су се стално овим сретством да би исплатили важне куповне животних намирница у Холандији, Скандинавији и Швајцарској. Они су тако подизали вредност круни на уштрб курса немачке марке.

Изненада немачка Рајхсбанк, не известивши претходно ни аустријску владу ни бечке финансијске кругове, предузела је све мере да учини једном крај том повлашћеном режиму. Тако у будуће аустријски поданици, који су у Немачкој продавали немачке хартије од вредности, неће моћи више располагати по својем обичају приходом од продаје. Ако реализована сума није одређена за отплату дугова учињених у Немачкој, она ће морати бити депонована у којој немачкој банци и у њиже а од ојено и како то се не може располагати за се време рата ни годину дана после закључена мира. А за то време Рајхсбанк даће овлашћење да се овим новцем купују немачке хартије од вредности.

Из свега овога лако је закључити, да је Немачка, и поред финансијских уговора оје је потписала са Швај-

царском и Холандијом, забринута падањем марке, и да је прошло време када је Немачка била вољна да жртвује своје сопствене интересе за љубав круне.

Мере, које је предузела Рајхсбанк, у ствари су страшне за Аустрију. Финансијски кругови и бечка штампа јако су узнемирени. »Наје Фраје Пресе« примећује, да су Аустријанци, пошто су подигли курс марки, лишени свију користи, на које су рачунали. Јер је извесно да ће годину дана после закључења мира, курс марки бити много нижи него данас.“ Ову реченицу треба добро утврдити!

Исти лист додаје да Аустрија располаже великим контингентом немачких хартија, вредности око милијарду марака. Многе су банке основале своје капиталне на немачким хартијама. Неочекиваним поступком Рајхсбанке, укочиће се знатно рад тих банака. Најзад, аустроугарска влада је нашла средство против скакања марке у немачким хартијама од вредности које су својина приватних лица и које је она пребројала. Аустријска главна благајна лишена је данас извора, којима се користила продајом немачких хартија. Круна, остављена самој себи, нагло се примиче пропасти.

Што му драго, из целе ове афере избија признање да Немачка није вољна да учествује у аустроугарском финансијском слому, који она предвиђа.

ЗА ОДБРАНУ РУСИЈЕ

Петроград, 27 окт.

Генерал Дукоњин поднео је привременом парламенту, извештај, комисији за одбрану земље о стању руске војске. И председник министарског савета, Керенски, дао је потребна објашњења.

Идућа седница министарског савета Републике заказана је за четвртак; на њој ће се искључиво третирати питање о одбрани земље.

У ФЛАНДРИЈИ

Лондон, 27 окт.

Највиши део терена испред и око Пасшандела доминира пространом равницом у коју је непријатељ отеран и где су му логори и слагишта. Тако ћемо ми, у тренутку када се будемо кренули даље, видети под нашим ногама све путеве како се одвајају као траке и људе како се крећу, ватру њихових топова и све тајне њиховог живота, као што су они већ три године гледали сваки и најмањи наш покрет.

За одбрану Пасшандела и планинског венца непријатељ је нагомилао велики број топова, невероватан број митраљеза и више најбољих својих дивизија.

Непријатељ би радо потценио наше напредовање говорећи да смо ми освојили само гоми-

лу блата. Али факат је да су они ипак давали јак отпор, бацивши око стотину дивизија у крваву арену, и да их је ова одбрана стала огромних губитака у мртвима и рањенима. Ту је и немачка омладина пропала. А није то био само прост каприс што је натеран велики део ове омладине у смрт, што је она морала трпети страшне патње и очајно се борити вршећи непрестано противнападе у масама, које је косила ватра наших топова и митраљеза.

ОФАНЗИВА У ИТАЛИЈИ

Царих, 27 окт.

Аустро-немачка штампа и даље коментарише офанзиву против Италије. »Наје Фраје Пресе« отворено признаје, да је психолошки фактор ове офанзиве тај, да се покаже Споразуму да аустро-немачка војска није изгубила иницијативу за офанзиву.

У »Берлинер Тагеблату« генерал фон Арденес тврди да се најодрживије немачке трупе налазе у контакту са Италијанима. А »Морген Пост« пише да би се, с обзиром на унутрашње прилике и на тешкоће у Италији, већи војнички успех централних сила, јако осетно.

Бечки дописник листа »Келнише Цајтунг« каже да су централне царевине већ одавно навестице офанзиву против Италије. Припреме за ову офанзиву вршене су у највећој тајности и све је до ситница испитано.

ИЗ ИТАЛИЈЕ

Рим, 27 окт.

»Агенција Стефани« јавља:

Борбени дух код италијанске војске није ни најмање опао. Нове одбранбене линије биле су раније припремљене. Италијанска војска и англо-француски контингенти, који јој долазе у помоћ, утврђују се у њима. Аустро-Немци хтели би да се користе повлачењем да би отпочели ново наступање. Италијанске заштитнице задржавају их успешно док се главни део трупа распоређује на новим положајима. Природно је да се у сличним операцијама појављују и кризе.

Али ми данас имамо све елементе који нам допуштају да тврдимо, да ће резултат велике битке, која траје већ 12 дана, бити завршен у нашу корист. Италијански народ даје у овом часу пример јединствене дисциплине, слоге и прибраности.

Јавно мишљење поздравило је искрено долазак савезничких трупа. Све су се политичке странке ујединиле,

па и сама католичка група, пошто је прекинула борбу против одговора г. Сонина на Папину ноту, позива италијански народ на слогу и на вршење своје дужности. Удружење радничких корпорација једним прогласом позива све своје чланове, да свима средствима потпомажу отаџбину.

Преговори су се једино водили са социјалистичком странком, да се престане са напади на владу.

Бивши председник министарства Болити, као неутралиста, телеграфисао је г. Орланду, да су сви Италијани дужни да помогну владу у вршењу њеног задатка. Нема ни једног Италијана, који би хтео да умањи солидарност италијанског народа у односу на Споразум. Сва немачка очекивања у томе пропала су потпуно.

ЕНГЛЕСКА ПОБЕДА

Лондон, 27 окт.

Дописник »Морнинг Поста« пише да је битка, и ако је ограничена на релативно узаном фронту, сјајно отпочела свуда и да је најважнија чиница слаби отпор непријатељских трупа. И поред наредбе Хивденбургове, пруске источне трупе, које су се встакле у Шампањи, не дају отпора. Канађани, који су продрли у Пасшандел, причају да су видели врло много Немаца како се предају или беже, али ни једног да бране положаје. Енглески авијатчари били су за све време господари ваздуха. Летели су над самим немачким редовима мотрећи сваки покрет трупа и нападајући их бомбама и митраљезима. Било је тренутака када је цело небо било прекривено енглеским аеропланима, који су летели мирно усред облака дима.

Дописник »Тријмс« тврди, да је наступање потпуно успело како лево и десно од напада, тако и у самом центру, и да су сви објективи заузети. Сви наши војници одају похвалу нашој артиљерији и сваки од њих, па и онај који је тешко рањен, осећа да је задобивена једна лепа победа.

ЧЕРНИИ И МАЂАРИ

Царих, 27. окт.

»Минхенер Најесте Нахрихтен« јављају да ће граф Чернин отићи у Пешту и тамо остати више дана. Он ће са члановима мађарске владе имати неколико важних разговора. Држаће се једна конференција аустријских и мађарских министара, да се саветују о економском питању, која у овом тренутку развајају монархију.

Будетска комисија у Бечу има намеру да позове Чернина, да да изјаву о стању у земљи и односима Аустроугарске са савезницима.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМНИКЕ

У току ноћи извршили смо два испада, један на немачке ровове североисточно од Ремса, а други у Вевру, источно од Муји, и заробили заробљеника.

Потврђује се, да је француски напад на немачке положаје код Шенхолца, у Горњем Алзасу, задао противнику тешке губитке. Број заробљеника достиже 120, од којих су

два официра. Осим тога запленили смо велику количину ратног материјала.

Извештај Штаба Источне Војске. — Жива артиљеријска борба у области . . . и северно од Битоља. Сукоб патрола у области језера.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМНИКЕ

Наше заштитнице у многим борбама, које су храбро издржале на брегу Виторија и на главама Монтикано и Ливенца, успориле су непријатељско напредовање.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ЦИРИХ. — У буџетској комисији у Рајхсрату посланик Крафт тражио је од министра спољних послова да се изјасни о спољним односима и о питању о миру.

ЛОНДОН. — Енглеске трупе заузеле су Текит, у Месопотамији, и задобиле 432 заробљеника и ратног материјала. Турци су давали јак отпор.

ЛОНДОН. — Лорд Треуен, који се вратио са италијанског фронта, изјавио је у »Манчестер Гвардиану« да се непријатељски напад на италијанском фронту може поредити са ранијим нападом на Верден. Он тврди да ће резултат бити исти као и тамо.

ПАРИЗ. — Ових дана одржаће се у Риму низ конференција представника савезничких војска. На овим конференцијама ће учествовати и италијански министри.

Војни кругови верују да нису још све немачке дивизије, које су сада концентрисане на италијанском фронту, ушле у акцију. До сада је у офанзиви учествовало само пет немачких дивизија.

ПЕТРОГРАД. — По тврђењу више немачких војника, заробљених на Двини, у једном немачком пуку образована је лига за мир на принципима руске револуције.

АМСТЕРДАМ. — Утврђено је да је за време негеда у Пилзну учињена штета за два милиона франака.

ЛОНДОН. — Једна званична нота изјављује да нема апсолутно ничега истинитог у вестима немачких листова: »РајншВестфалише Цајтунг«, »Локал Анцајгер« и »Сид Дајче Алсмајне Цајтунг«, који су јавили да је Ерицбергер тврдио, да је недавно успео да се у Швајцарској састаје са Енглезима, који су били овлашћени да дискутују о основицама за мир.

ПАРИЗ. — Генерал Шериф паша тврди у »Матену« да су прави Турци и данас франкофили и англофили. Тур-

ска је готова да прими савезнике као ослободоце.

РИМ. — Генерал Кадорна дуго је конференсио са генералом Слатсом и генералом Уилем Робертсоном. После ове конференције отпутовао је на фронт.

ПАРИЗ. — »Еко де Пари« јавља из Петрограда: Керенски је потписао указ којим се ствара 15 нових украјинских дивизија, које ће отићи на фронт.

ПАРИЗ. — »Еко де Пари« сазнаје из Рима: Ватикан је наредио црквеним властима из ратне зоне, да остану на својим местима у случају доласка непријатеља.

ПЕТРОГРАД. — Министар војни генерал Верковски дао је оставку. Портфељ министра војног примио је генерал Маниховски.

ЛОНДОН. — У Дољем Дому изјавио је г. Хоп, да су немачке власти примиле предложене услове за превоз и измену заробљеника преко Холандије. Прве ће се партије кренути кад се буде утврдио правац путовања.

ПАРИЗ. — »Еко де Пари« придаје велику важност енглеским операцијама код Газе, које отварају пут у Јерусалим. Француске трупе учествују у овим операцијама.

АМСТЕРДАМ. — Генерал фон Бербер, командант виртембуршке војске погинуо је у петак на руском фронту код Риге.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

Ноћас смо ватром растерали непријатељску патролу у реону Кравице.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трговачко Друштво
Улица Александра Великог број 4, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 5—10

Влада Савић - Ужичанин
продава српског дувана у Солуну, спроу главне железничке станице, извештава своје муштерије да и даље обавља продају дувана за српску војску са највећим процентом. Исти даје на узету количину по погодби и моли их да се о томе увере као и о квалитету дувана који је одличан. 3-5